

Justitiedepartementet
Dnr Ju2025/02525

Yttrande över betänkandet *Rättssäkerhetens pris (SOU 2025:111)*

Södertörns tingsrätt, som har granskat förslagen utifrån de intressen tingsrätten har att beakta, lämnar följande synpunkter.

I betänkandet föreslås att begreppet tidspillan ska definieras i lag. Tingsrätten konstaterar att rätten inte har någon praktisk möjlighet att kontrollera de skäl som anges till grund för begäran om ersättning för tidspillan. Det sagda innebär att förslaget i praktiken inte medför någon skillnad avseende rättens möjlighet att kontrollera ersättningsanspråk som avser tidspillan.

Därtill föreslås att skärpta krav på kostnadsräkningar ska införas. Tingsrätten noterar att det inte framgår av betänkandet om och i så fall hur de skärpta kraven ska tillämpas på kostnadsräkningar i mål där brottmålstaxan är tillämplig. Ett förtydligande i den delen är därför önskvärt.

Vidare föreslås att ersättning för arbete som utförs av en biträdande jurist på advokatbyrå eller en annan jurist än advokat ska bestämmas med tillämpning av en timkostnadsnorm som uppgår till 80 procent av den timkostnadsnorm som ska gälla för advokater. Tingsrätten noterar att en differentierad timkostnadsnorm innebär att det blir mer komplicerat för rätten att bedöma kostnadsräkningar. Det rör de fall då flera biträden omfattas av en och samma kostnadsräkning, och olika timkostnadsnormer tillämpas för biträdena. Rätten måste då ta ställning till vilken del och för vilket biträde som kostnaderna hänförs sig. En differentierad timkostnadsnorm kan därför leda till merarbete för domstolarna.

I betänkandet föreslås även att offentliga försvarare, målsägandebiträden, offentliga biträden, rättshjälpsbiträden och särskilda företrädare för barn ska vara skyldiga att använda sig av en elektronisk tjänst för att lämna in sin kostnadsräkning till domstol, eller till Rättshjälpsmyndigheten, om det inte finns särskilda skäl mot ett sådant inlämnande. Tingsrätten konstaterar att det redan idag är vanligt förekommande att kostnadsräkningar ges in till tingsrätten i digital form. För att förslaget ska medföra en förbättring krävs att E-tjänsten utformas på det sätt som anges i betänkandets förslag. Det krävs alltså att E-tjänsten har mer avancerade funktioner än Domstolsverkets befintliga E-tjänster.

Vidare föreslås att en tingsrätts möjlighet att delegera beslutsrätten i fråga om förordnande av offentlig försvarare till annan anställd än domare ska

begränsas. För att beslutsrätten ska få delegeras ska det krävas att en anställd har särskild kunskap om uppgiften. Tingsrätten konstaterar att det av betänkandets överväganden framgår att det inte finns något belägg för att onödiga förordnanden är vanligt förekommande idag eller att sådana förordnanden skulle bero på att förordnandebeslut fattas av andra domstolsanställda än domare. Tingsrätten anser därför att det inte har framkommit något behov av att begränsa en tingsrätts möjlighet att delegera beslutanderätt i fråga om förordnande av offentliga försvarare.

I betänkandet föreslås även att tingsrätt och hovrätt i ett brottmål ska vara domför utan nämndemän vid rättens prövning av en fråga om ersättning av allmänna medel till biträde, försvarare eller någon annan samt vid prövning av fråga om återbetalningsskyldighet för kostnad enligt 31 kap. rättegångsbalken eller liknande kostnad. Detsamma föreslås gälla i tvistemål och domstolsärenden vid rättens prövning av en fråga om ersättning av allmänna medel till biträde eller någon annan. Tingsrätten anser att det i grunden är ett bra förslag men att det inte tydligt framgår om det är tillåtet att låta nämndemän vara med och besluta eller om nämndemän aldrig ska få delta vid prövningen. Ett förtydligande i denna del är därför önskvärt. Om nämndemän inte i något fall tillåts vara med och besluta vill tingsrätten framhålla att det är vanligt förekommande att rätten håller enskild överläggning och därefter avkunnar dom i direkt anslutning till att förhandlingen avslutas. I sådana fall kan det framstå som otydligt för parter och allmänhet huruvida nämndemännen har närvarat under överläggningen i den delen och deltagit i beslut om ersättning och återbetalningsskyldighet.

Därtill föreslås att rätten vid prövningen av om ett målsägandebiträde ska förordnas enligt 1 § 2 och 3 lagen (1988:609) om målsägandebiträde även ska beakta om det finns ett behov av ett målsägandebiträde med hänsyn till målsägandens ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning. Tingsrätten föreslår att begreppet ”funktionsnedsättning” byts ut mot ”funktionsvariation”.

Vidare föreslås att inkomstgränsen för rättshjälp samt avgiftsnivåer och minimiavgifter ska justeras och knytas till prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Tingsrätten, som i och för sig instämmer i utredningens slutsats att inkomstgränsen ska höjas, anser att regleringen, genom kopplingen till prisbasbeloppet i stället för dagens för fasta beloppsgränser, riskerar att bli mer komplicerad och svårtillämpad än den redan är idag. Ett tänkbart alternativt är att gränserna anges till fasta belopp och att regeringen bemyndigas att justera gränserna med ett visst antal års mellanrum.

Tingsrätten har i övrigt inga synpunkter på eller någon invändning mot förslagen.

I handläggningen av ärendet har lagmannen Catarina Barketorp, chefsrådmannen Maria Hallqvist och rådmannen Helene Karlsson deltagit.

Föredragande har varit tingsfiskalen Josefine Wallenhammar.

Catarina Barketorp

Josefine Wallenhammar